

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
*XII Всеукраїнської науково-практичної
конференції
курсантів та студентів*

**МАТЕМАТИКА, ЩО НАС
ОТОЧУЄ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ,
МАЙБУТНЄ**
Львів 2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

д.т.н., професор	Василь Попович
к.ф.-м.н., доцент	Ольга Меньшикова
д. фіз.-мат. н., професор	Роман Тацій
к. т. н., доцент	Тарас Гембара
д.т.н., професор	Лідія Дзюба
к. фіз. -мат. наук, доцент	Оксана Карабин
к. пед. наук, доцент	Мирослава Кусій
к. фіз. -мат. наук, доцент	Оксана Трусевич
к. фіз. -мат. наук, доцент	Оксана Чмир
	Іванна Сов'як
	Інна Шевчук

В. Іванишин

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

*Науковий керівник **О.М. Трусевич**, кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри прикладної математики і механіки*

ДЕЯКІ ЗАБУТІ ІМЕНА УКРАЇНСЬКИХ МАТЕМАТИКІВ

Вища математика асоціюється із формулами, теоремами, доведеннями тощо. Проте, історія розвитку математики в Україні має свої унікальні корені, які залишаються маловідомими. Забуті імена українських предків, що зробили значний внесок у математичну науку, заслуговують на особливу увагу. У Середньовіччі та в епоху Відродження українські землі були важливим осередком культурного та наукового розвитку. Київська Русь, а пізніше Гетьманщина, підтримували освітні та наукові інституції, де розвивалися математика. Одним із таких центрів був Острозький колегіум, заснований у 1576 році, де викладали арифметику, геометрію та інші основи математики. Ці знання були необхідними не лише для торгівлі та будівництва, а й для астрономічних спостережень, військової стратегії та навігації. Важливо зазначити, що математика, проникала у різні сфери суспільного життя, наприклад, обчислення податків і регулювання торгівлі, будівництво укріплень для захисту держави та навігація для міжнародної торгівлі – все це базувалося на математичних розрахунках. Відтак, математична культура українців розвивалася разом із загальною освітою та культурою. Згадаємо деяких українських корифеїв – математиків.

Юрій Дрогобич (Котермак) був одним із перших українських науковців, які здобули європейське визнання. У XV столітті він викладав в університеті Болоньї, де вивчав і викладав астрономію та математику. Його праці містять математичні обчислення для астрономічних прогнозів, що стали важливими у розвитку науки. У праці "Прогностична оцінка 1483 року" він використав математичні методи для передбачення астрономічних явищ, що мало велике значення для науки того часу. Ю. Дрогобич був автором перших друкованих астрономічних праць у Європі. Його викладацька діяльність сприяла популяризації математики серед студентів університету. Ю. Дрогобич мав важливу роль у розвитку перших шкіл астрономії та математики на українських землях.

Мелетій Смотрицький, хоча й більше відомий як мовознавець і автор "Граматики словенської", також відомий своїм захопленням у сфері математики. Його праці в Острозькій академії сприяли поширенню математичної грамотності серед української еліти. Завдяки його зусиллям, математика стала частиною освітньої програми для майбутніх поколінь українських науковців. Важливим було інтегрування знань із математики у релігійні студії, що сприяло розвитку аналітичного мислення серед українських духовних і освітніх лідерів. Праці Мелетія використовувалися для підготовки перших підручників, які містили елементи арифметики та геометрії.

Іван Феценко-Чопівський був видатним інженером, математиком та педагогом початку ХХ століття. Він активно займався популяризацією точних наук, викладав математику та механіку в Київському політехнічному інституті. Його роботи включають дослідження з теорії еластичності та прикладної математики, які стали головною основою для подальших досліджень у цій сфері. Він також був автором кількох підручників із математичних дисциплін, які використовувалися у вищій освіті України. І. Феценко-Чопівський розробив методики викладання математики, які допомогли підвищити рівень знань студентів у технічних спеціальностях. Багато його учнів стали відомими науковцями.

Василь Каразін, засновник Харківського університету, був ентузіастом точних наук. Хоча його ім'я більше пов'язують із природничими науками, він сприяв популяризації математики. Завдяки його зусиллям було створено умови для викладання та дослідження математичних дисциплін у Харкові, що заклало основу для розвитку науки у Східній Україні. Він був активним ініціатором інтеграції математичних знань у природничі науки. Каразін також сприяв залученню іноземних науковців, які викладали математику в Україні, що підвищило рівень освітніх програм.

Знання та відкриття цих науковців заклали основи для подальшого розвитку математики в Україні, до прикладу, праці Остроградського залишаються фундаментальними у сучасній фізиці та інженерії, а праці Ю. Дрогобича показують, як математика використовувалася у поєднанні з іншими науками для вирішення практичних завдань тощо.

Вивчення забутих імен українських математиків має не лише історичну, але й освітню цінність. Це надихає молодих науковців, допомагає зрозуміти багатство української науки та сприяє формуванню національної ідентичності. Популяризація досягнень українських корифеїв сприяє зміцненню української науки у світовій спільноті. Відновлення пам'яті про забуті імена допомагає не лише формувати національну ідентичність, але й створює місток між минулим і майбутнім, підкреслюючи значення освіти, науки та культури для суспільства.

Література

1. Математика XVII століття // Історія математики / За редакцією А. П. Юшкевича, у трьох томах. - М.: Наука, 1970. - Т. II.
2. Кузик А., Карабин О., Трусевич О. Вища математика. Ч.1. ; Ч.2. - ЛДУБЖД - 2014.
3. Тацій Р.М., Стасюк М.Ф., Трусевич О. Інтегральне числення. - ЛДУБЖД - 2019.- 111с.
4. Тацій Р.М., Трусевич О. Ряди. - ЛДУБЖД - 2024.- 109с.